

ASPECTUL METODOLOGIC A ANALIZEI MARGINALE A PROFITABILITĂȚII PRODUCȚIEI AGRICOLE

Leonid BABII, dr. hab. în economie, conf. univ.,
director general S.A. “Barza Albă”

“**ABSTRACT**” *L’agriculture, comme branche, est soumise aux crises agraires spécifiques, qui ont de certaines particularités. Dans notre article on a prouvé que le développement de l’économie est déterminé par plusieurs facteurs, qui se trouvent dans une interconnexion et une liaison réciproque.*

În analiza profitabilității produselor agricole, un rol semnificativ, revine analizei marginale, esența căreia constă în cercetarea raportului dintre consumuri, volumul producției vândute și profit.

Analiza marginală permite stabilirea unei legături între variația profitului din vânzări și variația volumului de activitate desfășurată de întreprindere, marcînd acel volum de producție, care asigură acoperirea costului vânzărilor în condițiile realizării unui rezultat nul din vânzări. Acesta este pragul de rentabilitate, iar depășirea acestuia arată că producerea acestui produs este rentabilă.

Metodologia analizei marginale a profitabilității produselor agricole, spre deosebire de cea tradițională, oferă posibilitatea de a cerceta mai complex relațiile dintre indicatori și influența factorilor [2]. Conform metodei tradiționale, rentabilitatea la nivel de produs, nu depinde de volumul vânzărilor, deoarece odată cu modificarea acestuia are loc o majorare uniformă a profitului și a sumei consumurilor. În realitate, profitul și consumurile nu se modifică proporțional volumului fizic al producției vândute, deoarece o parte a consumurilor este constantă, adică nu se modifică odată cu modificarea cantității producției vândute, tabelul 1.

Tabelul 1. Modele determinate factoriale ale rentabilității aplicate în analiza tradițională și cea marginală [6, p.125]

Indicatorul rentabilității	Modele determinate factorial ale rentabilității	
	Tradiționale	Aplicate în analiza marginală
Rentabilitatea resurselor consumate la o unitate de produs (Rrc_i)	$Rrc_i = \frac{p_i - c_i}{c_i}$	$Rrc_i = \frac{qv_i(p_i - cv_i) - CF_i}{qv_i \times cv_i + CF_i}$
Rentabilitatea vânzărilor la o unitate de produs (Rv_i)	$Rv_i = \frac{p_i - c_i}{p_i}$	$Rv_i = \frac{qv_i(p_i - cv_i) - CF_i}{qv_i \times p_i}$

Unde: p – prețul unitar;

c – costul unitar;

qv – cantitatea vîndută în unități fizice;

cv – consumuri variabile unitare;

CF – suma consumurilor constante la toată cantitatea de produse vîndute.

Modelele factoriale ale rentabilității prezentate în tabelul 1, arată că ele se deosebesc esențial. Conform metodei tradiționale volumul de vânzări nu influențează asupra modificării nivelului rentabilității, deoarece numitorul și numărătorul acestor modele se modifică proporțional cu acesta. Avantajul metodei analizei marginale a indicatorilor rentabilității constă în aceea, că prin aplicarea ei se ia în considerație legătura dintre elementele modelului, ca rezultat se identifică influența volumului de vânzări asupra modificării nivelului rentabilității. Aceasta asigură o calculare mai corectă a influenței factorilor.

Stabilirea nivelului consumurilor, volumului de vânzări și a sumei profitului se face prin aplicarea metodei grafice și analitice. Un șir de cercetări în domeniu consideră că cea mai oportună metodă de calcul a pragului rentabilității este metoda

analitică [1, p.105]. Vom încerca să analizăm pragul de rentabilitate în ramura producerii strugurilor în baza datelor medii pe 3 ani (2004-2006) pe regiunile de dezvoltare ale republicii și în mediu pe republică.

Deși se pare că este destul de ușor de realizat aceste calcule, de fapt este foarte dificilă departajarea consumurilor de producție în fixe și variabile, întrucât în formularele specializate de reflectare a consumurilor de către întreprinderile agricole nu este prevăzută o delimitare a acestora în fixe și variabile. De aceea, pentru a soluționa problema în cauză, s-a utilizat date privind costul normal al strugurilor de soiuri tehnice [4, p.90], care presupun delimitarea acestora după criteriul menționat. Pentru a calcula coeficienții normativi diferențiați de repartizare a consumurilor s-au utilizat relațiile de calcul adaptate la recolta medie de struguri pe regiunile de dezvoltare:

$$NV_{cv} = (CV_{max} - CV_{min}) : (Pr_{max} - Pr_{min}) \times (Pr_p - Pr_{min}) + CV_{min}$$

$$NV_{cf} = (CF_{max} - CF_{min}) : (PR_{max} - PR_{min}) \times (Pr_i - Pr_{min}) + CF_{min}$$

în care:

NV_c – normativul variabil de consumuri la 1 hectar suprafață plantației viticolă pe rod în funcție de nivelul productivității, lei;

CV_{max} , CV_{min} – consumuri variabile la 1 ha plantație viticolă pe rod cu productivitatea maximală și minimală, lei;

CF_{max} , CF_{min} – consumuri constante (fixe) la 1 ha plantație viticolă pe rod cu productivitatea maximală și minimală, lei;

Pr_{max} , Pr_{min} – nivelul maximal și minimal al productivității la 1 ha, t/ha;

Pr_i – productivitatea efectivă, t/ha.

Calculule efectuate constată, că odată cu creșterea productivității la hectar, crește și ponderea consumurilor variabile, iar ponderea consumurilor fixe descrește. Se explică aceasta prin faptul, că unele componente ale consumurilor constante denotă o tendință slabă de creștere, de aceea ele mai sunt numite și convențional-constante [3].

În condițiile Republicii Moldova în componența consumurilor constante sunt incluse consumurile aferente plăților de arendă, care variază în funcție de recolta obținută la hectar.

În baza coeficienților normativi de repartizare a consumurilor au fost calculate consumurile variabile și cele constante, care revin la 1 q de struguri prin relația de calcul:

$$cv = c \times Kn.r._{cv} ,$$

$$cf = c \times Kn.r._{cf} ,$$

unde: cv – suma consumurilor variabile ce revine la 1 q de struguri;

c – costul 1 q de produse (struguri) vândute;

$Kn.r._{cv}$, $Kn.r._{cf}$ – coeficientul normativ, diferențiat de repartizare a consumurilor variabile (constante), calculat prin relațiile:

$$Kn.r._{cv} = NV_{cv} / c_{tot}$$

$$Kn.r._{cf} = NV_{cf} / c_{tot}$$

unde: c_{tot} – consumurile normative totale la 1 ha.

Calculule efectuate sunt prezentate în tabelul 2.

Tabelul 2. Consumurile variabile și constante la 1 q de struguri calculate în baza coeficienților normativi diferențiați de repartițiile pe regiunile de dezvoltare și în medie pe Republica Moldova pe perioada 2004-2006 [5].

Regiunea de dezvoltare	Costul 1 q de struguri, lei	Coeficientul normativ diferențiat de repartiție al consumurilor:		Revin consumuri la 1 q de struguri ⁴ :	
		variabile	constante	Variabile	constante
Sud	209,85	0,483	0,517	101,36	108,5
Centru	202,8	0,481	0,519	97,55	105,25
Nord	186,92	0,463	0,537	86,54	100,38
Mun. Chișinău	174,63	0,505	0,495	88,19	86,44
UTA "Găgăuzia"	208,08	0,485	0,515	100,92	107,16
În medie pe Republica Moldova	205,77	0,483	0,517	99,39	106,38

Din cele prezentate în tabelul 2 rezultă, că odată cu creșterea productivității la hectar, se majorează și ponderea consumurilor variabile în suma totală a costului aferent producției de struguri vândute, respectiv ponderea consumurilor constante descrește pe măsură ce productivitatea la hectar se majorează. Fiind transpuse grafic, acestea se prezintă în modul următor (figura 1).

Un aspect important al analizei marginale reprezintă compararea veniturilor din vânzări realizate efectiv și pragul de rentabilitate în unități valorice. Literatura la specialitate prezintă indicatorul rezultat din comparația menționată sub denumirea de *indicator de poziție* sau *interval de siguranță*. Indicatorul de poziție (Ip) poate fi exprimat în mărime absolută și relativă:

$$\text{În mărimi absolute: } Ip = VV - PR$$

$$\text{În mărimi relative: } Ip = [(VV - PR) / PR] \times 100 \%$$

Cu cât veniturile din vânzări înregistrate sunt mai mari comparativ cu nivelul critic al vânzărilor și în consecință valoarea indicatorului de poziție este mai mare, cu atât situația în ramura dată este mai favorabilă.

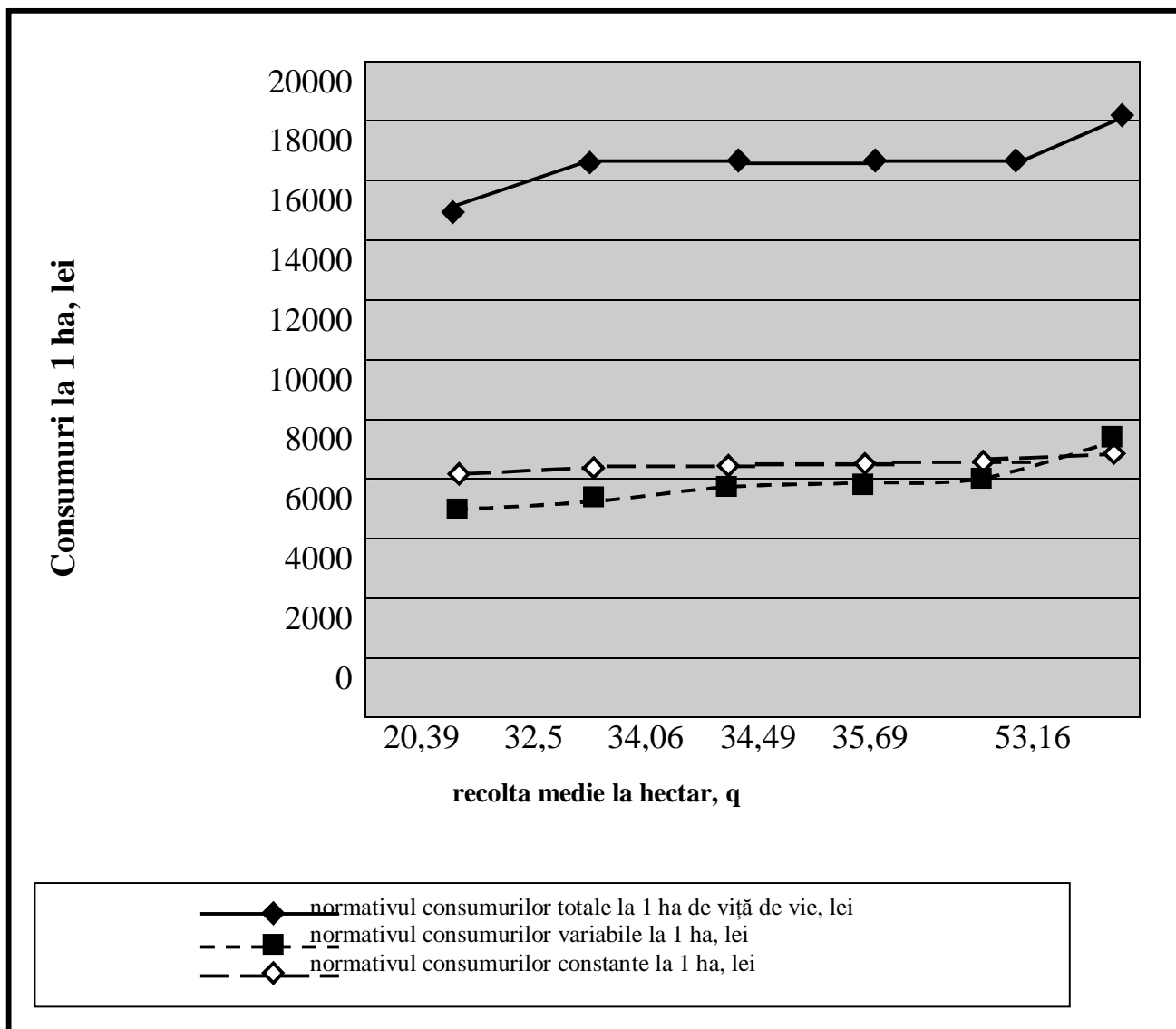

Figura 1. Normativele consumurilor totale, variabile și constante la 1 ha de viță de vie în funcție de variabilitatea productivității la hectar, lei

Potrivit unor studii statistice, realizate pe modele ale unor economii occidentale, se apreciază că situația în raport cu pragul de rentabilitate poate fi:

- instabilă, atunci când veniturile din vânzări se află pînă la 10 % față de pragul de rentabilitate;
- stabilă, atunci când veniturile din vânzări sunt cu 20 % mai mari de pragul de rentabilitate;
- confortabilă, când veniturile din vânzări depășesc cu 20 % pragul de rentabilitate.

Concluzii: Odată cu creșterea productivității la hectar, se majorează și ponderea consumurilor variabile în suma totală a costului aferent producției de struguri vîndute, respectiv ponderea consumurilor constante descrește pe măsură ce productivitatea la hectar se majorează.

Cu cît veniturile din vânzări înregistrate sunt mai mari comparativ cu nivelul critic al vânzărilor și în consecință valoarea indicatorului de poziție este mai mare, cu atît situația în ramura dată este mai favorabilă.

Bibliografie

1. Analiza rapoartelor financiare. Țiriulnicova N., Paladi, ș.a. Chișinău, 2004, 384 p.
2. Babii L., Ramura viti-vinicolă: aspectul creșterii eficienței economice. Chișinău, 2005, p.256.
3. Contabilitate managerială. Nederița A., Chișinău, 2000, 264 p.
4. Tarife și costuri în agricultură. Chișinău, I.E.F.S., 2008, 175 p.
5. Timofti E., Eficiența economică a producției agricole în condițiile economiei concurențiale, autoreferat, Chișinău, 2009,
6. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности, М.ИНФРА, 2007, 503 с.